

Наследството на Андерс Чигениус**240 години закон за свобода на информацията****Диана Банчева, ПДИ**

По повод 240 години от приемането на Закона за свобода на информацията в Швеция, фондация „Андерс Чигениус“ организира на 1 декември 2006 г. в Хелзинки семинар на тема "Демокрация и Прозрачност в Европейския съюз". По повод годишнината фондацията публикува статии на международни експерти, свързани със съвременните предизвикателства пред свободата на информацията. Материалите са достъпни на адреса на организацията: http://www.chydenius.net/pdf/worlds_first_foia.pdf, като включват английски превод на Закона за свобода на пресата, приет през 1766 г. от Шведския парламент. В статията си "Андерс Чигениус и произхода на първия Закон за свобода на информацията" проф. Юла Манинем от Университета в Улу, Финландия, анализира обстоятелствата и идеите, довели до приемането на закона.¹

"Свобода на информация" означава свободата на хората на достъп до съществуващи документи. В САЩ Законът за свобода на информацията бе приет през 1966 г. С това започва триумфът на законите за свобода на информацията по света.

Двеста години преди приемането на закон в САЩ, и следователно преди създаването на САЩ изобщо, такъв закон е приет в Кралство Швеция, което по това време включва и Финландия. Това е последвано от ред усложнения, но законът се оказва успешен за Скандинавия. Отчасти заради закона, Европейският север, който преди това има много различен облик, се превръща в регион в света с най-ниска корупция и същевременно характеризира се с изключителна социална отговорност и обвързаност с демократичните принципи. Най-информирани автори наричат Закона за свобода на информацията с шведското му име *offentlighetsprincipen* - „принцип на публичността“. Законът за свобода на информацията започва

да се прилага първо в Швеция като част от Конституцията.

Постиженията на закона от 1766 г., както отбелязва проф. Юла Манинем, са премахването на цензурата и признаването на обществения достъп до правителствени документи. Свещеникът от времето на Просвещението Андерс Чигениус (1729-1803) от финландския град Кокола изиграва важна роля в създаването на новия закон. Теоретик и политик, Чигениус черпи вдъхновение от китайската практика. Според него ролята на институцията на Императорската цензура, създадена в традицията на конфуцианската философия, е да наблюдава критично правителството и неговите служители и да разкрива нередности, бюрокраични недостатъци и корупция. Чигениус е впечатлен, че китайските императори позволявали на цензорите да ги критикуват за всички недостатъци и грешки и приемали забележките им.

Въпреки временната отмяна на закона в периода 1772-1809 г., принципът на публичността

В БРОЯ**Приключения със заявления
Частен ключ за публична
информация?****Анализ на законодателството
Защитата на личните данни
не е параван****От съдебната зала
Съдебната практика по дела
за достъп до информация****Фокус
Симбиозата (местна) власт,
медии и неправителствен
сектор****Коментар на юриста
Какво включва понятието
„мотивирано решение“?****Достъпниците по света
Съветът на Европа да ускори
признаването на широко право
на достъп до информация****Новини**

остава централен в скандинавските страни. След няколко кратки промени идеите, изразени в Закона за свобода на пресата в Швеция, се превръщат в крайъгълен камък в световната борба за свобода на информацията. Те се възприемат като предпоставка за свободата на изразяване, широко възприета като част от човешките права.

Принципът за свободата на информация е възприет законодателно в 70 държави и най-вече в националните конституции. Броят на държавите с действащо законодателство в областта на свободата на информация расте всяка година. Въпреки това, съществуват затруд-

на стр. 2

¹ Други автори, чиито статии са включени в публикацията, са: Леена Лухтанен, министър на правосъдието, Финландия; Тони Бъниан, редактор на Бюлетина на организацията Statewatch, Великобритания; професор Олли Менне; Том Блентън, директор на организацията "Архив национална сигурност".

нения, които спъват законите за свобода на информацията в отделни страни. Влизането на закона в сила е само началото. Правителствата трябва да променят вътрешно културата си на работа, гражданските организации трябва да търсят информация. Недостатъци в текстовете на законите, в тяхното прилагане или в контрола по прилагането води до непълно осъществяване на достъпа. Съществуват проблеми със съхранението на документи, гържавната тайна и злоупотреби с ограниченията, свързани с личния живот.

Свободата на информация е призната като най-ефективното средство за предотвратяване на корупцията в

Създателят на закона Андерс Чиденюс

развиващите се страни. Томас Блентън, директор на „Архив национална сигурност“ към Университета „Джордж Вашингтон“, подчертава значението на свободата на информация за гарантирането на сигурността по принцип. Съзнанието от страна на гражданите и тяхната способност да го упражняват е често по-важен фактор в сигурността, отколкото изкривени мерки за секретност. Може би най-добро потвърждение на тази гледна точка идва от историята на скандинавските гържави, където образованието, социалната мобилност и откритостта са били винаги в основата на политическите програми.

Частен ключ за публична информация?

Николай Маревков, ПДИ

"От 1 януари 2007 г. всеки, желаещ да получава Информационния бюлетин на Програма Достъп до Информация по e-mail, ще трябва да подаде заявка с универсален електронен подпис. Алтернативно, хартиени копия ще се предоставят в офиса на ПДИ. Независимо дали сте жител на София, Бургас или на Община Царево - връщайте ключа на електронното запалване веднъж месечно и идвайте да си го получите".

Така можеше да изглежда обръщението към нашите читатели, ако вземахме пример от малкото български институции, които твърдят, че предоставят обществена информация по електронен път.

Заявленията

Преди няколко месеца Програма Достъп до Информация започна проучване на няколко случая на публично-частни партньорства, като договора за концесия на "Софийска вода" АД, няколко обществени поръчки на Националната здравноосигурителна каса и строителството на ваканционно селище в землището на с. Варвара, община Царево. Във връзка с последния случай подадохме и няколко заявления до кмета на общината и до директора на РИОСВ-Бургас. Пускахме главно хартиени копия на заповеди на

кмета, решения на общинския съвет, констативни протоколи и решения на директора на РИОСВ, като в случай, че те се съхраняват на нечий компютър - и копия на електронен носител. Естествено бе да посочим телефон и e-mail за връзка - нещо, което винаги препоръчваме на заявителите с надеждата да улесним комуникацията им с администрацията, макар че не е задължително изискване на закона.

В законоустановения срок

получихме отговор на всичките си заявления от горните две институции - в официални писма, изпратени по пощата, където повече, където по-малко благосклонни към нашите искания. Директорът на РИОСВ-Бургас ни канеше да получим CD с няколко документа след заплащане на предвидената в закона такса от 6 лева. В Община Царево ни разрешиха да четем и да получим някои от поисканите копия. И така, няколко седмици по-късно ние завъртяхме ключа на електронното запалване и няколкостотин километра по-далече осъществихме желанието за достъп. Първо - след заплащане на дължимата такса по електронен път по сметката на РИОСВ (не е толкова просто, колкото звучи, но винаги можете да отскочите до

на стр. 3

банката), а след това, след пренощуване в местния хотел (остава някой сега да каже, че достъпът до информация не е стимул за икономическо развитие) - и от Община Царево.

"Дотук нищо странно!", помислихме си в първия момент, зарадвани от възможността все пак да получим част от интересуващата ни информация и от личния контакт. А можеше да бъде толкова по-лесно. Няколко телефонни обаждания, заплащане на таксите по сметките на институциите, снимане и изпращане на документите в плик или по e-mail. Законът за достъп до обществена информация предвижда подобна възможност, практиката в редица държави я подсказва, а единствената пречка пред реализирането ѝ остават единствено няколко формалистични въпроса, които си задават повечето служители. Ето ги.

Как да регистрираме заявление, получено по електронен път? Та нали от това започват да текат сроковете!

Лично като заявител, този въпрос не ме интересува особено. Изпратете ми отговор, бил той и авто-матичен, обадете ми се по телефона, напишете ми SMS или отбележете в Интернет страницата си факта, че сте получили заявлението ми. Разбира се, че няма да мога да обжалвам мълчанието ви или да оспорвам в съда изричния ви или частичен отказ. Но моята цел (както и на повечето разумни заявителя) е да получа информацията по възможно най-ефективния начин, а не да обжалвам нежеланието ви да ми я предоставите.

Как да сме сигурни, че заявителят е точно този, за когото се представя? А ако той/тя злоупотребява и подава заявлението от името на някой друг!

Слабо ме интересува дали някой подава заявление от мое име. Нещо, което може да се случи и чрез обикновено писмо. И тъй като законът дава право на достъп до информация на всеки, опитите да установите надлежно точно кой е този всеки, могат да създадат на вас и на заявителите повече пречки, отколкото ползи. Решенията на общинския съвет, заповедите на кмета, констативните протоколи на РИОСВ трябва да са достъпни на видно място и не вярвам да следите кой и защо ги чете. А дори човек, който се представя за Николай Марков, да ви ги поиска, това едва ли ще предизвика последствия върху мен. Освен, може би, усмивка.

¹Източник http://www.moew.government.bg/admin/index_euslugi.html

²Икономически цената изглежда доста добре обоснована - та това е точно колкото ни струваше пътуването до Бургас и престоя ни в Царево!

³http://www.wabd.bg/bg/index.php?option=com_mosforms&Itemid=54

Въпреки това, някои институции вече взимат сериозни мерки, за да си отговорят на горния въпрос. В Министерството на околната среда и водите (МОСВ) например, "заявления за достъп до обществена информация, подписани с универсален електронен подпис се приемат през входа за приемане на електронни документи", като при това министерството задължително проверява следните обстоятелства:

● дали електронният подпис е създаден с частен ключ, който кореспондира на публичния ключ, вписан в удостоверението на подписващия;

● дали електронният подпис е създаден в период, когато издаденото за него удостоверение е било валидно (чрез проверка в списъка на прекратените удостоверения, съхраняван от доставчика на удостоверителни услуги и на периода на валидност, вписан в удостоверението на автора на електронното изявление)¹

За да не правя реклама, само ще спомена, че първата оферта за електронен подпис, на която попаднах, бе за 180 лева².

Как да регистрираме факта, че заявителят е получил информацията? Та нали законът изисква подписването на протокол!

Това пък съвсем не ме интересува. Целта на протокола е да защити администрацията от евентуално твърдение на заявителя пред съда, че не е получил исканата информация. А нима забравихте, че това е именно онзи, добронамереният и ефективен заявител, който се е отказал от правото си да обжалва още при подаване на заявлението по електронен път; който задава въпроси не с намерението да пише жалби, а с желанието да получи отговор, без това да му струва 180 лева?

Нещо положително

В България положителни примери в тази област все пак има, дори и в системата на МОСВ. Басейнова дирекция - Благоевград например приема заявления, подадени от Интернет страницата ѝ, като формулярът не изисква регистрация или електронен подпис³.

Ето една институция, на която с удоволствие ще изпратим този бюлетин по електронен път. И останалите му читатели могат да са спокойни - ние не изискваме потвърждение, че го получавате, не ви караме да пътувате до офиса ни в София и бихме се радвали, ако го прочете и друг - дори и да се представя за някой от вас самите.

Защитата на личните данни не е параван¹

С поредните поправки отказът да се предоставя важна информация ще се улесни
Фани Давидова, ПДИ

© Фотоархив ПДИ

Може би ЗЗЛД е най-променяният и почти неприлаган закон. От приемането му през 2002 г. до ден днешен, той претърпя 5 изменения. Ще рече човек, че у нас, защитата на личните данни интересува някого, че има случай след случай в съда, богата практика се трупа, дефектите на закона лъсват един

подир друг и законодателите бързат да ги оправят, защото са ужасно загрижени за правата на гражданите.

Нищо подобно. Големите администратори на данни - банките, застрахователите, мобилните оператори, необезпокоявани от никого, рекетират гражданите и предоставят услуги или стоки само ако получат в замяна огромен обем от нашите данни.

Ксерокопия от личните ни карти вече се искат и от зарзаватчиите. За да проникнем и в най-простото ведомство, прилежно

оставяме личните си карти на портиера

той ги записва и съхранява едва ли не за вечни времена. За да си купим дори хвърчило на изплащане, предоставяме данни не само за нас, а и за нищо неподозиращите ни роднини до девето коляно. Често сме принудени да декларираме цялото си недвижимо имущество само за да докажем платежоспособност 400-500 лева. Голяма мъка е да получим копия от собствените си медицински изследвания, лекарите ни ги пазят за Здравната каса, на пациентите за какво са им. И въпреки че описаните по-горе ситуации са всекидневие, никой не е чул за наказан администратор на данни.

Такава е действителността. Така че кой изобщо прилага Закона за защитата на личните данни, че се налага такава често префасониране? Работата е там, че ако у нас интересът към темата е слаб, то в европейските страни правото на защита на личните данни е сред най-

чувствителните и бранени права на гражданите. А нали живот и здраве, през 2007 г. ще ставаме „парче европейци“, та затова е необходимо и законодателството ни да бъде „парче европейско“.

Предпоследните изменения на ЗЗЛД, от края на миналата година, бяха направени с мотивите²:

„Измененията и допълненията в Закона за защита на личните данни са продиктувани от необходимостта от постигане на пълно съответствие с изискванията на достиженията на правото на Европейския съюз (ЕС) в сферата на личните данни и по-специално на Директива 95/46/ЕО относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и свободното движение на тези данни.

Редовният доклад на Европейската комисия от 2004 г. също признава необходимостта от приемане на изменения и допълнения към настоящия закон и по-специално неговата структура все още не е в пълно съответствие с достиженията на правото на ЕС, а дефинициите и критериите, които въвежда, в много случаи са различни от тези в достиженията на правото на ЕС“.

Още тогава, измежду „европейските изменения“ на закона се опитаха да се промъкнат няколко **типично български изменения**

Бе предложен например силно критикувания в медиите чл. 5а, според който „обработването на лични данни, свързани с престъпления, административни нарушения, присъди по наказателни дела, решения по административни дела и мерки за сигурност, се извършва само от или под контрола на съответните компетентни органи“. Доколкото обработването на данни включва и тяхното разпространение, журналистите си зададоха резонния въпрос дали ще могат свободно да публикуват информация, свързана с престъпността, отделни престъпления и нарушения и свързаните с тях досъдебни и съдебни производства.

С друго изменение в закона (чл. 35) тогава беше предложено достъпът до публичните регистри и до обществена информация да не е свободен, а да зависи от съгласието на третото лице, с което са свързани данните.

След критиките на проекта в публичното пространство и след консултации с експертите

на стр. 5

¹ Публикувано във в. „Дневник“ от 23.11.2006 г.

² Извлечение от Мотивите към проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за защита на личните данни; внесен от МС на 10.08.2005, с вх. № 502-01-23

на Програма Достъп до Информация, тези предложения отпаднаха.

Но не изтрая сърцето на законодателя! Точно след година, на 13 септември 2006 г., МС внесе нов проект за изменение и допълнение на ЗЗД с мотивите³:

„Измененията и допълненията в Закона за защита на личните данни са продиктувани от необходимостта от постигане на пълно съответствие с изискванията на европейското законодателство в сферата на личните данни и по-специално Директива 95/46/ЕС относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и свободното движение на тези данни.

В Редовният доклад на Европейската комисия от май 2006 г. се посочва, че са необходими допълнителни усилия за постигане на пълно съответствие с изискванията на правото на Европейските общности в областта на защитата на личните данни.“

Познато, а? Хайде отначало...

И този път обаче, за да не ни развалят хубавите европейски промени разните му там НПО-та и журналисти,

проектът изобщо не беше обсъждан

ами приет стегнато и бързо за един месец.

Като начало, в ЗЗД беше допълнена алинея 5 на чл. 1 от закона, в която отново беше върнат текстът, според който обработването на лични данни, свързани с националната сигурност и обществения ред, се поставя под контрола на съответния държавен орган. Както беше обяснено по-горе, разпространяването на данни също представлява вид обработване на данни. Това означава, че „под контрола на съответния държавен орган“ влизат и всички журналистически публикации, съдържащи данни за лица, обект на разследвания, страни по висящи съдебни производства, проверки и т.н. Действително, в ЗЗД остана текстът на чл. 4, ал. 2, в който се казва, че „обработването на лични данни е допустимо и в случаите, когато то се извършва единствено за целите на журналистическата дейност, литературното или художественото изразяване“, но това означава единствено, че законът не превръща журналистите в администратори на данни. Иначе казано - събирайте си колкото искате данни, но ги

разпространявайте, само под контрола на компетентния държавен орган.

Най-накрая отпадна бодящият депутатските очи текст на чл. 35 от закона, който изрично предвиждаше възможността за предоставяне на лични данни на трети лица, в случаите, в които източниците на данни са публични регистри или документи, съдържащи обществена информация.

Миналата година не стана, обаче тази година, „слава Богу“ вече документите, съдържащи обществена информация, ще могат да бъдат отказвани произволно, дори само поради факта, че съдържат трите имена на някого. На практика, така се поставя в зависимост от субективната воля на дадено лице предоставянето на информация, която се съхранява в публични регистри, или документи, съдържащи обществена информация. Ето как, лесно и просто ще се отнеме дължимата прозрачност на обстоятелствата около публичните фигури и тяхната дейност, засягаща широк кръг хора! Успокоителните приказки, че това няма да се случи, се опровергават от досегашната практика.

Няколко примера

През лятото на 2002 г. председателят на Сметната палата отказа на главен редактор на местен вестник достъп до публичния регистър на лицата, заемащи висши държавни длъжности. През юли 2004 г. главният секретар на Министерството на околната среда и водите отказа достъп до декларациите относно липса на конфликт на интереси на експертите, извършили оценка на въздействието върху околната среда на АЕЦ „Белене“ (декларации по чл. 83 от Закона за опазване на околната среда). Дори информацията относно статута на експремиера Симеон Сакскобурготски, разискван в ноти между Испания и България от 1970 г., бе отказана от директор на дирекция в Министерството на външните работи.

Дори при съществуването на предишната норма, отказите на публични документи не бяха прецедент. Сега затвореността и непредоставянето на важна за обществото ни информация ще става още по-лесно и просто.

Ако управляващите схващат по този начин доближаването ни до Европейското законодателство и стандарти, на мен лично, май не ми се иска вече толкова да се доближавам до каквото и да било...

³ Извлечение от Мотивите към проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за защита на личните данни; внесен от МС на 13.09.2006, с вх.№ 602-01-83

Съдебната практика по дела за достъп до информация Александър Кашъмов, ПДИ

© Фотоархив ПДИ

П о с л е д н и т е месеци практиката на Върховния административен съд по приложението на някои важни разпоредби от Закона за достъп до обществена информация отбелязва развитие в посока установяване на европейските стандарти.

Утвърди се разбирането по отношение на важни понятия от закона, доразви се практиката на съда по тълкуването на разпоредбите, въвеждащи някои от ограниченията на правото на информация. Това се отнася до изключенията, свързани със защитата на служебната тайна, търговската информация на т.нар. „трети лица“, личните данни. Същевременно се наблюдават тенденции в отделни случаи отделни съдебни състави да приемат, че дадена информация, макар да е създадена или да се съхранява от задължените институции, не е „обществена информация“. Критериите за подобно разграничение не винаги са много ясни.

Със свое решение от 10 октомври 2006 г. Петчленен състав на ВАС обобщи константната практика,¹ свързана с тълкуването на понятието обществена информация по смисъла на ЗДОИ. Според практиката, обществена информация е:

а) всяка съвкупност от данни, структурирани по определен критерий и с определена цел и предназначение (виж напр. реш.№ 3875 от 28.04.2005 г. по адм.г.№ 592 от 2005 г. и реш. № 7522 от 29.07.2005 г. по адм.г. № 3265 от 2005 г., двете на ВАС-5чл.с-в и мн.гр.),

б) както и всяко сведение за някое положение или за някаква дейност на задължените по чл. 3 субекти (изрично така реш.№ 962 от 27.01.2006 г. по адм.г.№ 6515 от 2005 г. на ВАС-V отг.; така и реш.№ 3101 от 23.03.2006 г. по адм.г.№ 8452 от 2005 г. и реш.№ 9097 от 21.09.2006 г. по адм.г.№ 5319 от

2006 г., двете също на ВАС-V отг.; реш.№ 9486 от 04.10.2006 г. по адм.г.№ 3505 от 2006 г. на ВАС-5чл.с-в и гр.), „в) но не и за тълкуване на законови разпоредби (реш.№ 2757 от 15.03.2006 г. по адм.г.№ 8209 от 2005 г.).

От така цитираната практика се вижда, че ВАС е приел

максимално широко тълкуване

на понятието „обществена информация“. Нагледна представа за неговия обхват се получава от фактите по разглеждания случай. Заявителят е поискал да получи сведение дали Министерският съвет е възприел практика да обработва предизборната или друга кореспонденция на управляващата партия, откога датира тя и на какво законово основание е въведена. Въпросите са възникнали, след като гражданинът е подал до лидера на партия НДСВ предложение партията да поеме предизборен ангажимент като декларира политическа воля в Конституцията на Република България да бъдат създадени (добавени) два нови текста, но е получил отговор от отдел „Приемна“ на Министерския съвет. Според петчленния състав на ВАС заявлението е несъмнено такова за достъп до обществена информация, като следователно за съответната задължена институция е възникнало задължение на му отговори и да предостави достъп до поисканата информация. Петчленен състав на ВАС потвърди практиката на съда за стеснително тълкуване на служебна тайна. Информацията, подлежаща на класификация

като служебна тайна, се определя със закон

Затова в един такъв отказ трябва да се посочи съответния закон, както и категория в списъка на служебната тайна, приета от съответния ръководител. Задължително трябва да бъдат изложени и фактически основания за определяне на информацията като служебна тайна. Според съда простото твърдение, че информацията в договора за концесия, сключен между министъра на регионалното развитие и благоустройството и „Магистрала Тракия“ АД и оценките по чл.6 от отменения Закон за концесиите, попада в категорията, съставляваща служебна тайна, не я идентифицира като такава.²

на стр. 7

¹ Решение№ 9720 от 10.10.2006г. по адм.г. № 5011/2006г. на ВАС, Петчленен състав.

² Решение№ 10731 от 1.11.2006 г. по адм.г. № 7669/2006г. на ВАС, Петчленен състав, с което се оставя в сила предходното решение на Тричленния състав.

от стр. 6

В миналото имаше случаи да се отказват одитни доклади (ревизионни актове) на Държавния вътрешен финансов контрол като служебна тайна. Информацията отдавна се предоставя по реда на ЗДОИ от агенцията, но беше отказана през годината от кмета на Община Тутракан. Достъпът до копие от окончателен одитен доклад е свободен и не може да се отказва под претекст защитата на т.нар. подготвителни документи (чл. 13, ал. 2, т. 1 от ЗДОИ).³

Традиционна пречка пред прозрачността

на държавните и общински сделки с частни фирми е ограничението по чл. 31 от ЗДОИ, свързано със защитата на интересите на трети засегнати лица. В практиката се оказва, че публичните институции само това чакат - да им падне съден случай да си измият ръцете с третото недаващо съгласие лице, което в действителност е търговско дружество, получаващо милиони левове, долари, евро от средствата на данъкоплатците. Проблемът е и в неясната формулировка на нормата на чл. 31 от ЗДОИ, която се нуждаеше от изясняване и ограничително тълкуване. Според тричленен състав на ВАС фирмите, осъществяващи транспорта на територията на общината със средства от държавния бюджет, са задължени субекти по чл. 3, ал. 2, т. 2 от ЗДОИ, защото са финансирани от бюджета.⁴ Поради това тяхното съгласие не трябва да бъде искано. Поисканата информация включва име на получателя на субсидията, изплатени суми за месец и основанието, на което е изплатена съответната сума. Съдебният състав приема, че с тази информация не се засягат законни права и интереси на търговските дружества - трети лица. Отделно подчертава, че ако в документите се съдържаеше търговска тайна, пак можеше да се предостави достъп в подходящия обем и начин, за да се осигурят и двете конкуриращи се права.⁵

Следва да се отбележи, че посоченото виждане за ограничителното тълкуване на защитените интереси на третото лице - търговец, е логично продължение от практиката, създадена през лятото. Със свое решение състав на ВАС прие, че **търговците не могат да изразяват несъгласие** с предоставянето на концесионни договори, след като законодателят изрично е регламентирал, че

данните за концесиите, в т.ч. основните клаузи на концесионните договори, могат да бъдат предоставяни по реда на ЗДОИ. „В разглеждания случай, приоритетно е спазването на принципа за прозрачност и гласност относно управлението на дейности, финансирани със средства от общинския бюджет, които от своя страна се събират под формата на такса за битови отпадъци от населението.“⁶ Цитираните съдебни решения са решителна крачка в посока стеснителното тълкуване на това ограничение на достъпа до информация, но трябва да се измине още път, за да се постигне адекватно тълкуване на понятието търговска тайна. В демократичните страни то не може да служи като параван за прикриване на бюджетни или други държавни разходи.

Балансирането на обществената информация и защитените лични данни

е друг чувствителен момент в прилагането на ЗДОИ. С решение на ВАС бе отменен отказ да се предостави информация за образованието и квалификацията на заместник-министрите, главния секретар на МОН и членовете на политическия кабинет на министъра на образованието. Всички те попадат в публичния регистър по Закона за публичност на имуществото на лица, заемащи висши държавни длъжности, поради което имената им са публично достъпни. Според съда и данни като образование и квалификационна степен, макар да не са включени в публичен регистър, са необходими при създаването на собствено мнение по въпроса дали ръководният политически и изпълнителски екип в сферата на образованието и науката в България има необходимата научна и професионална квалификация за качествено и ефективно осъществяване на предоставената му държавна власт в тази сфера на обществения живот.⁷ Решението е съответно на духа на закона и обществения интерес, но трябва да се отбележи, че то се появява в негостоприемна правна среда. Честите изменения на Закона за защита на личните данни са свидетелство за неразбирането на неговите разпоредби от страна на вносителите, а те създават и смут в прилагането на закона. Особено възмутителна при последните

на стр. 8

³ Решение № 9898 от 12.10.2006г. по адм.г. № 4401/2006г. на ВАС, V-то отг.

⁴ Решение № 11726 от 27.11.2006г. по адм.г. № 6705/2006г. на ВАС, V-то отг.

⁵ В това отношение съгът препотвърждава практиката си, създадена с Решение № 4716 от 25.05.2004г. по адм.г. № 8751/2003г. на ВАС, V-то отг. и Решение № 4717 от 25.05.2004г. по адм.г. № 8752/2003г. на ВАС, V-то отг.

⁶ Решение № 8190 от 20.07.2006г. по адм.г. № 3112/2006г. на ВАС, V-то отг.

⁷ Решение № 9486 от 4.10.2006г. по адм.г. № 3505/2006г. на ВАС, Петчленен с-в.

изменения беше отмяната на чл.35 от закона, след като през миналата година в идентичен дебат експертите на ПДИ и други представители на гражданското общество убедиха законодателите, че тази стъпка е в нарушение на принципите на достъпа до информация и защитата на личните данни. Изглежда за пореден път лявата ръка не знае какво прави дясната.

Изненадваща при изброената плеяда от съдебни решения, загълбочено развиващи проблематиката по достъпа до информация, е успоредната тенденция по „лесно“ решаване на подобни дела. Тази тенденция белязва случаи, които не са особено интересни от гледна точка на обществения интерес, схванат като значимостта на дадена тема в обществения дебат. Така например, съдът намира, че не е обществена информацията, която заявителят е поискал като представител на търговско дружество относно стопанската дейност на самото дружество. За да стигне до този извод, съдът се основава на принципно правилната предпоставка, че целта на закона е да се предостави възможност на гражданите и юридическите лица да се информират за обществения живот в страната. В друг случай съдът намира, че не представлява обществена информация по смисъла на чл. 2, ал. 1 от ЗДОИ протокол от съдебно заседание и решението с мотивите по конкретно наказателно дело, тъй като не е свързана с обществения живот в България, в частност с дейността на съответния съд и чрез нея гражданите не биха могли да си съставят собствено мнение са конкретната институция. Поводът за поискване на информацията изглежда са данни, че в съдебно заседание по съответното дело са били изречени по адрес на заявителя и в негово отсъствие лъжи и клевети. Основният проблем все още при прилагането на ЗДОИ е в естествения стремеж на преценяващия даден казус да се пита за

интереса на заявителя от информацията

Така искацията информация за фирмата очевидно не се интересува от дейността на публичните институции, а вероятно оклеветеният гражданин - от това дали наказателният съд е постановил справедливо и законосъобразно решение. И все пак, в мотивите към ЗДОИ е ясно записано:

Законопроектът [сега законът - бел. авт.] е основан на регламентираното в чл. 41 конституционно право на гражданите да търсят, получават и разпространяват информация. Вал. 1 от него се съдържа правното основание за разработването на законопроекта, тъй като именно този текст определя универсално информационните права на гражданите. Възприетият подход съответства на споменатата Препоръка № R (81) 19 на Комитета на министрите на страните-членки на Съвета на Европа, за достъпа до информация, която се държи от публичните власти. Според тази препоръка „не може да има отказ за достъп до информация заради това, че лицето, което иска информация, няма конкретен интерес от материята.“

В самата основа на законодателството за достъп до информация е залегнало положението, че интересът на заявителя е без значение. От една страна, така се обезпечава равенството и недискриминацията на търсещите информация. От друга страна, всяка информация, която е създадена или съхранявана от публична институция, е показателна за работата на тази институция. Оттук се узнава съхранява ли се надлежно информацията, каква е управленската воля за създадената информация, съхранява ли се в цялост получената от външен за институцията източник информация, как се ползва и т.н. Заявителят може първоначално да е поискал информацията, за да си послужи с нея, но институцията пак му я дължи. Той може да се поинтересува от работата на задължения субект впоследствие, или да прегаде информацията на някой, който се интересува. Така или иначе по този начин се реализира **дисциплинацията ефект**

от закона върху администрацията и нейната отчетност пред обществото за всяко нейно действие. Всеки сигнал, че личният интерес на заявителя може да бъде взет предвид, е не само в нарушение на Конституцията и международните стандарти, но отваря широка двер за недобросъвестния служител да прикрие нередности. Нали не искаме това?

© Фотоархив ПДИ

Поведението на „местната власт“, както и отношението към нея на медиите и избирателите, са ключовите моменти в демократичното развитие на България през последните години. Защото още от края на „90-те“ стана ясно, че на „върха“ притежателите на властта ще се сменят според цвета на политическото си представителство, дори ще се обезцветяват или комбинират в алгоритъма на дъгата. Докато в регионите (областите, общините, кметствата) „кой кара влака на властта“ все повече ще зависи от „екстрасоциални обстоятелства“: от силни местни бизнесструктури, от ширококроени политици, от медийни фойерверки и други фактори. По тази причина се засилва ролята на регионалните медиуми, но все по-важни стават и местните органи за самоуправление.

У нас вече 70 години има деконцентрация на държавната власт в най-малките административни единици, чрез дейността на областните управители и тяхната администрация. Расте възможността и за децентрализацията ѝ, като се дават различни пълномощия на кметовете и общинските съвети.

Реално в момента в общините медиите са „третата власт“, докато

на държавно ниво заемат четвърта позиция

Това е така, защото по места вестници, радиа и телевизии изместват неправителствените организации („третия сектор“), а понякога и ги заместват. На практика медиите в много краища на страната са така необходимият отдушник на проблемите в обществото. Макар и да са повече от всякога зависими (от един бизнесмен или от повече икономически субекти), което не ги прави „свободни“. Ето защо на медиите им се налага да играят различни роли в обществото: едновременно на наблюдател и коректив, на регистратор на събития и техен коментатор.

На регионална журналистическа среща, проведена от Съюза на българските журналисти и фондация „Фридрих Еберт“ във Варна, доц. д-р Георги Калагларски от Варненския свободен университет и председател на Дружество на СБЖ заяви, че „Регионалните медиуми са малките храсти в гората на великаните“.

На юбилейната конференция на Програма Достъп до Информация, Гинка Капитанова, изпълнителен директор на Фондацията за реформа в местното самоуправление, каза: „Общините в момента са

най-откритите институции

в Република България“.

Излиза се от презумцията, че колкото по-прозрачна е местната власт, толкова по-малко са условията за кризи в управлението на общините. Вероятно и на това се дължи фактът, че за 16 години демократично развитие на обществото ни, единствено президентът Георги Първанов повтори мандата си, докато десетки са вече кметовете на общини, получили доверието на избирателите на повече от едни избори. В този смисъл сигурно ще бъде полезна тенденцията „общините да обучават медиите и журналистите в спецификата на своята дейност, за да я опознават, разбират и правилно отразяват“, стига тя да се развие в следващите години.

на стр. 10

Какво показва езикът на статистиката?

Близо 60% от общините имат свои уеб-сайтове в Интернет, по проучване на Програма Достъп до Информация. Свободният коментар позволява да се посочи, че общини като Варна, Русе, Сливен, Бургас и др. отделят достатъчно средства и време, както и голяма доза професионализъм, за да си поддържат „бързи и сръчни“ сайтове, с което улесняват журналистите и предизвикват по-младата аудитория по лесен начин да надниква в кухнята на местната власт. За съжаление, само в около 50-60 общински сайтове има публикувани актове на кметовете (заповеди, да речем) или на общинските съвети (решения). В нито една община няма публикуван списък на разсекретените документи. Все пак налагащият се извод е, че поддържането на сайт вече не е каприз и лукс, а осъзната необходимост. Засега голям е броят на общините, в които контактуването с различните публици и осигуряването на достъп до информация не е приоритет в дейността на властта в тях. А трябва да отбележим, че 40% от заявленията за достъп до обществена информация през 2005 година са били точно към общините в двете им взаимоотноверзани части (кмет - еднолична власт и Общински съвет - колективна политическа власт).

Промяна има и в стремежа да се осигурят още по-преки пътища към институциите на различните им нива. По информация от Николай Василев, министър на гържавната администрация, споделена на Регионална среща на областните управители във Варна, 142 администрации в България имат „Горещи телефони“; 205 са с „Пощенски кутии за сигнали“, 84 приемат „он лайн“ („на живо“) подобни сигнали в Интернет. Въпреки това, за една година в областните управители на 6-те области към Североизточен планов район с център Варна е имало

само един сигнал за корупция

(в Силистра, във връзка с проведен търг).

Всичко това се вписва и в стремежа на гържавата да се създадат условия за по-малко корупционни процеси. Независимо, че по формални признаци, 2,5 пъти е паднал индексът на корумпираност у нас

в сравнение с края на 90-те години: 100 000 са на месец случаите на корупция в България в момента, докато преди са били близо 250 000. 50-то е мястото в света на България по отношение на корупцията - това е на гъното на най-добрите по отношение на корупционното поведение на администрацията на различните нива. Корупцията е на 5-то място сред проблемите у нас, според проучване на „Коалиция 2000“. В ход е създаването на Правила за защита на подалите сигнали за корупция. Според частния експерт по тази проблематика Константин Паликарски, „обучение, превенция и наказателно преследване са 3-те основни момента в гългия процес в борбата срещу корупцията“.

За мнозина в продължаващото да ферментира българско общество „свободата за информация“ е **всекидневна битка**

Активната роля в нея имат журналистите, а в някаква степен и неправителствените организации. Засега в пасивния край на битката е Гражданинът, живеещ с мисълта, че друг ще се пребори за... неговата информация. За да му я поднесе на тепсия, при това безплатно.

За съжаление, все по-актуална и значима става практиката „Как медите да печелят от новините?“, вместо това „Как да стигнат до истината и да я поднесат в сдъвкан вид на потребителя - читателя, зрителя, слушателя, абоната?“.

Със сигурност едно е ясно: „достъпът до информация означава възможност за фактическо участие във вземането на решения“. Тогава няма нищо случайно във факта, че през последните години 3 пъти е скочил броят на фирмите, атакували администрацията със заявления за достъп до информация, ползващи влезлия през 2000-та година в сила Закон за достъп до обществена информация. А, както е известно, „бизнесът не е сантиментален“. Следователно, собствениците на фирми преди всички усещат, че присъединяването на България към Европейския съюз не е точка, а запетая, след която започва нова фаза в борбата за демокрация. За ясни правила и информация за процесите, които протичат в гържавата и обществото.

© Фотоархив ПДИ

Случай

Работя във фирма, с предмет на дейност търговия с петролни продукти. Една от основните дейности е участието ни в конкурсите по Закона за обществените поръчки за доставка на горива на държавни и общински

ведомства на бюджетна издръжка. Често в работата си се сблъсквам със следните проблеми.

Съгласно чл. 73, ал. 1 от ЗОП, Възложителят обявява с „мотивирано решение“ класирането на кандидатите и в тридневен срок го изпраща до всички участници в конкурса.

Обикновено в решенията, които получаваме, са посочени имената на кандидатите, класирани на първите три места, без да се посочват мотивите. По този начин ние не сме в състояние да преценим защо една оферта е по-добра от друга. Не можем да посочим и мотиви за евентуалното обжалване на едно такова решение и на практика не можем да обжалваме това решение.

Опитвали сме се да получим допълнително информация, за да направим собствена преценка на база на предложената в конкурсните документи методика за оценяване на предложенията, но обикновено ни се отговаря, че това е поверителна информация.

В тази връзка моят въпрос е какво включва понятието „мотивирано решение“ (чл. 73 от ЗОП) и представляват ли някакъв вид поверителна информация предложените цени от отделните участници, след като конкурсът е проведен, офертите са отворени и комисията е приключила своята работа с изготвения от нея протокол.

Коментар

Действително в чл. 73 ал. 1 от ЗОП е предвидено изискването възложителите на обществени поръчки да обявят с мотивирано решение класирането на кандидатите в поръчката. Освен това, в следващата алинея на ЗОП изрично е посочено, че в решението си възложителят трябва да обяви и отстранените от участие в процедурата участници и оферти, както и мотивите за отстраняването им.

От описаното в случая става ясно, че на практика това изискване на Закона за обществените поръчки често не се спазва и на практика се стига до простото обявяване на класираните на първите места, т.е. до липсата на мотиви на решението относно направения избор. Немотивираните решения, каквито са налице в случая, също могат да бъдат обжалвани като незаконосъобразни, тъй като липсата на мотиви е достатъчен порок на решението. След промените в ЗОП обжалването на решенията по обществени поръчки се извършва пред Комисията за защита на конкуренцията. Много често обаче до обжалване не се стига, поради високите такси, които подалият жалбата трябва да заплати.

Колкото до това, кога едно решение е мотивирано, според правната теория най-общо мотивираното решение е това, в което се съдържат писмени съображения, обосноваващи това решение. В тях например възложителят трябва да изложи причините, поради които са класирани някои от офертите, а други - не са, като поведе всяка една от класираните оферти под предварително обявените критерии за участие в поръчката. В противен случай е налице немотивирано решение - в което са изброени класираните, но липсва каквото и да е обосноваване на избора на комисията.

Относно втория въпрос - след приключване на процедурата по провеждане на обществената поръчка, офертите на участниците не следва да бъдат пазени в тайна, тъй като не съществува правнозащитим интерес за това. В съдебната практика на Програма Достъп до Информация този въпрос беше засегнат в дело от 2004 г., по което Върховният административен съд се произнесе с решението си в подкрепа на това твърдение. Става въпрос за Решение на ВАС № 8459 от 20.10.2004, в което изрично е посочено: „В случай, че процедурата е финализирана със сключване на договор с изпълнителя, то офертите на класираните кандидати вече не се ползват със специалната защита на закона и при спазване на правилата по ЗДОИ и съобразяване с ограниченията за достъп до обществена информация, установени с този закон, следва да бъдат предоставени на заявителя“.

И накрая, в ЗОП съществува възможност по реда на чл. 73 ал. 4 за предоставяне на протокола на комисията при писмено искане от участник в процедурата. В този случай възложителят е длъжен в тридневен срок от получаване на

на стр. 12

На 15 ноември 2006 г. в Страсбург три водещи организации в областта на свободата на информация призоваха Съвета на Европа да гарантира бъдещата Конвенция в областта на свободата на информация да предоставя силна защита на правото на достъп до информация.

Access Info Europe, Article 19 и Правна Инициатива на Отворено Общество съвместно представиха насоки пред групата експерти, които подготвят Конвенцията за достъп до официални документи, като предупредиха, че работният документ до известна степен определя по-нисък стандарт, отколкото са практиките в повечето страни в региона. Трите организации настояха работната група да изготви проект, който изисква бъдещите страни-членки да доближат своето законодателство до нивото на добрите международни практики. Насоките са базирани на проучване на законите за достъп в 26 страни-членки на Съвета на Европа.

С тези насоки организациите призовават Групата от експерти да:

- Гарантира правото на достъп до информация, притежавана от обществените институции, а не по-тясното право на достъп до официални документи, което в момента се предвижда от бъдещата Конвенция. В 22 от 26-те проучени държави гражданите се ползват от по-широкото право на достъп до информация.
- Разшири обхвата на Конвенцията отвъд изпълнителната власт на правителството, включвайки законодателните органи и съдебните

институции. Понастоящем, тези органи са обхванати само толкова, доколкото те изпълняват административни функции. Според проучването във всички 26 страни законодателната информация е до известна степен вече обществено достъпна, като или е в обсега на закон за достъп, или в друго законодателство. В 18 от проучените страни съдебната информация е достъпна само чрез подаване на заявление.

● Разшири обхвата на Конвенцията в съответствие със законите на 13 от проучените страни, за да покрие частни институции, които са финансирани основно от обществени фондове. За повече информация:

Хелън Дарбишър, изпълнителен директор на Access Info Europe, + 34 667 685 319;

Даниел Саймънс, юрист, Article 19, + 44 20 7239 1192;

Дариан Павли, юрист, Правна Инициатива на Отворено Общество, + 1 646 247 4504;

Бележки

Аргументите по препоръките, както и сравнителният анализ на 26-те страни, могат да бъдат свалени от <http://www.access-info.org> или

<http://www.article19.org/pdfs/analysis/council-of-europe-foi-06.pdf>

35 от 46 държави-членки на Съвета на Европа в момента имат закони за достъп до информация.

от стр. 12

искането да му осигури достъп до протокола от разглеждането, оценяването и класирането на офертите. Съгласно разпоредбата на чл. 72 от ЗОП протоколът на комисията съдържа следните данни:

- състав на комисията и списък на консултантите;
- списък на участниците и офертите, предложени за отстраняване от процедурата, и мотивите за отстраняването им;
- становищата на консултантите;
- резултатите от разглеждането и оценяването

на допуснатите оферти, включително кратко описание на предложенията на участниците и оценките по всеки показател, когато критерият за оценка е икономически най-изгодната оферта;

- класирането на участниците, чиито оферти са допуснати до разглеждане и оценяване;
- дата на съставяне на протокола.

Тъй като протоколът сам по себе си съдържа голяма част от данните, касаещи избора на комисията, участниците в процедурата могат да се възползват от възможността да го поискат и получат от възложителя на поръчката, в която участват.

Изпълнителният директор на ПДИ Гергана Жулева участва в регионална кръгла маса в Скопие на тема „Достъп до информация: най-добри практики и научени уроци“. Срещата на 9 и 10 ноември 2006 г. бе организирана от офиса на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа в Македония, Македонската комисия за защита на правото на свободен достъп до обществена информация и неправителствената организация Pro Media. Госпожа Жулева представи изпълнението на Закона за достъп до обществена информацията в България и свързаното с него законодателство.

Програма Достъп до Информация бе представена от Фани Давидова с презентация в сесията, посветена на свободата на информация и защитата на лични данни на Втората международна конференция „Е-Общество“ от 15 до 17 ноември 2006 г. в Скопие .

„Достъп до информация“ бе темата на обучение за журналисти, организирано от украинския Институт за масова информация и холандската Press Now, на 17 и 18 ноември 2006 г., в Киев, Украйна. Гергана Жулева представи международните стандарти в областта на свободата на информация, както и практически съвети за това как журналистите успешно да използват Закона за достъп до информация в работата си.

Александър Кашъмов взе участие като лектор в обучение на тема „Свобода на информацията“. Обучението бе организирано от институт „Право в обществен интерес“ - Будапеща и се проведе на 14 и 15 ноември 2006 г. в Белград.

На 27 ноември 2006 г. Фани Давидова и Гергана Жулева участваха в кръгла маса на тема „Лекарствената политика на Националната здравноосигурителна каса: прозрачност и достъп до информация“. Форумът бе организиран от Международен институт по здравеопазване и здравно осигуряване. Програма Достъп до Информация и Прозрачност без граници бяха съорганизатори. На дискусиата беше обсъден и приет Консенсус за прозрачност и достъп до информация във фармацевтичния сектор.

Документът може да бъде видян на <http://www.zdrave.net/Portal/news/>.

На 29 и 30 ноември 2006 г. в София, Програма Достъп до Информация проведе обучение за служители от местната администрация на тема „Свобода на информацията“. Експерти от ПДИ представиха стандартите в областта на свободата на информация, българския Закон за достъп до обществена информация и ограничения на правото на информация, предвидени в други закони. В обучението взеха участие служители от общините: Пловдив, Кирково, Дупница, Русе, Грамага, Ветрино, Кула, Нови Пазар, Луковит, Рагнево, Долни Дъбник, Кнежа, Разград. Обучението бе организирано съвместно с Института по публична администрация и европейска интеграция.

Коалицията „Инициатива за достъп“ публикува през октомври 2006 г. регионален доклад за екологична демокрация. Той визира някои несъответствия между законодателството за свобода на информацията по въпроси, свързани с околната среда, и практиките в избрани европейски страни. Докладът се основава на оценките от местни екипи в България, Естония, Латвия, Литва, Полша, Португалия, Украйна и Унгария. Проучването та показва, че отделните страни дават възможност за участие на обществеността при формулиране на политики и планове, както и при изпълнение на конкретни проекти, които оказват влияние върху околната среда. Тези възможности обаче се различават до голяма степен с това доколко смислени могат да бъдат - обикновено те се ограничават до участие на обществеността единствено под формата на становища и коментари. Ако гражданите искат наистина да имат шанса да повлияят на процеса на взимане на решения, те често са принудени да отстояват това си право, включително и в съда. повече информация за доклада и партньорите на „Инициатива за достъп“ четете тук: http://www.aip-bg.org/documents/tai_report.htm

Европейската комисия улеснява достъпа до информация за бенефициентите на плащанията по Общата земеделска политика. За да

на стр. 14

подобри откритостта и достъпа до информация, Европейската комисия публикува на своята Интернет страница връзки към страниците на страните-членки, които информират за крайните ползватели на плащанията по линия на Общата земеделска политика. Тази стъпка е част от Европейската инициатива за прозрачност и в съответствие с предложенията на комисията, представени във Финансовия регламент. В момента тежат обсъждания по въпроса. По този повод Мариан Фишер Боел, Комисар по въпросите на земеделието, каза, че „Европейските граждани имат право да знаят за какво се харчат техните пари. Публикуването на тази информация в Интернет е важна стъпка към достъпността на информацията за всички“. Повече информация може да бъде намерена на адрес: http://ec.europa.eu/agriculture/funding/index_en.htm

Заявления за политически чувствителна информация вероятно ще бъдат блокирани

от нови ограничения на свободата на информация във Великобритания, предупредиха от организацията „Кампания за свобода на информацията“. Според британския Закон за свобода на информацията, институциите имат право да откажат достъп, ако разходите за обработване на заявлението надвишават определени граници. В същото време Министерството по конституционни дела предлага да се позволи на институциите да:

- включат времето на персонала за четене на материала, за консултации и за решаване дали да се съобщи информацията при изчисляването на разходите за отговор по заявление;

- отхвърлят всички заявления, направени от едно и също лице или организация, ако общо разходите за тях надхвърлят предвидения от закона максимум.

Резултатът от тези промени ще бъде сериозно връщане назад в обществения контрол върху решенията на правителството, коментираха от "Кампания за свобода на информацията".

Новите предложения на правителството на Великобритания могат да бъдат прочетени на

адрес: <http://www.dca.gov.uk/foi/reference/constitutionalAffairsCommittee.htm>

Комисарят по информацията във Великобритания има право на преглед на класифицирана информация, за да прецени законосъобразността на ограничението. Това реши Върховният съд във Великобритания, оставяйки в сила решението на Трибунала по информацията по случай, в който Министерът на вътрешните работи е отказал да предостави на Комисаря информация за преценка. Комисарят е поискал достъп след сигнал за отказ от лице, поискало достъп до информацията, която Министерството на вътрешните работи съхранява за него. В отговор министърът подписва специален документ, който служи за доказателство, че разкриването на информацията би застрашило националната сигурност. Върховният съд потвърди решението на Трибунала и в частта, която признава правото на Комисаря да обжалва решения на министъра, с които предоставянето на информация се определя като застрашаващо националната сигурност.

На 13 ноември полският президент подписа

Закона за лустрацията. Целта на закона, който бе приет от Долната камара на парламента през юли 2006 г., е да направи достъпна за обществото информацията относно служители и агенти на службите за сигурност между 1944 и 1990 г. Законът предвижда проверка на хора, които в момента заемат високи държавни длъжности. Според закона архивите на бившите служби за сигурност ще бъдат съхранявани единствено от Института за национална памет, който ще извършва и всички проверки. Предвидени са две категории хора за проверка. Първата включва кандидати за високи административни постове, депутати и журналисти. В другата категория влизат всички настоящи държавни служители, общински съветници и кметове. При наличие на информация за принадлежност към бившите служби, законът дава право за уволнение на конкретния служител. Законът дава право на достъп до архивите на журналисти, след получено разрешение от главния редактор.

на стр. 15

На 15 ноември Сенатът в Нигерия одобри проект на Закон за свобода на информацията, приет от Долната камара на парламента още през 2004 г. Самият проект бе внесен в парламента през 1999 г. Приемането на проекта от двете камари на парламента след шест годишна борба е голяма победа за застъпниците за свобода на информация в Нигерия. Ако законът бъде приет, Нигерия ще стане четвъртата африканска държава със закон, гарантиращ достъпа до информация заедно с Южна Африка, Уганда и Ангола. Очаква се одобрението на президента.

В Дания оправдаха трима журналисти, публикували доклади на разузнаването, свързани с Ирак, съобщил Associated Press. Глоба или затвор до две години заплашваха главният редактор и двама репортери от един от най-големите Датски вестници за серия публикации, на основата на секретни доклади на разузнаването. Според информацията в докладите е нямало доказателства за производството на оръжие за масово унищожение по време на режима на Садам Хюсеин. Според адвокатата на журналистите, публикуваната информация е от огромен обществен интерес и всяка присъда би означавала нарушаване на свободата на словото. "Журналистите и медиите не носят отговорност за притежаването или публикацията на класифицирана информация. Отговорност носи служителят, който е разкрил информацията", каза представителят на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа в писмо до главния прокурор. През 2004 г. служител от разузнаването бе осъден на четири месеца затвор за разкриване на документите.

Министерството на отбраната във Велико-
британия последва примера на Унгарската агенция за сигурност и предостави документа, който описва политиката на сигурност, която НАТО следва и прилага спрямо страните-членки на Алианса. Стив Ууд, преподавател в Университета Джон Муур, Ливърпул, и редактор на „Журнал за свобода на информацията“, получи копие от Документ С-М(2002)49 в отговор на свое заявление. През август 2006 г. Унгарската агенция

за сигурност предостави документа, съдържащ споразумението (Директива АС_35-D_2002-REV2), с което членовете на НАТО осигуряват защитата на класифицираната информация на алианса. Стив Уудс разполага с копие на по-нова версия на документа, тъй като от английското министерство са питали НАТО дали могат да предоставят документа и са поускали последните поправки. От министерството са знаели за предоставения в Унгария документ.

Нежеланието на руското правителство да информира гражданите за замърсявания, хранителни отравяния и ядрени отпадания и радиация застрашава хиляди животи. Докладът на Article 19 "Забранената зона: Достъп до екологична информация в Русия" демонстрира как руските власти прибегват до "съветски тип" секретност, за да отказват достъп до информация, свързани с екологични проблеми. Според статистиката в доклада средно 300 000 души умират заради екологични замърсявания. Журналисти и изследователи, които са се опитвали да разкрият рисковете за човешкото здраве и околната среда, са преследвани от властите, обвинявани в шпионство и осъждани на затвор. Article 19 представи доклада си на пресконференция в Лондон на 21 ноември 2006 г. Текстът е достъпен на адрес: <http://www.article19.org/pdfs/publications/russia-the-forbidden-zone.pdf>

Проучване на общественото мнение от шотландския комисар по информацията през ноември 2006 г. показва убеждението на шотландското общество, че повече информация е достъпна в резултат от Закона за свобода на информацията, приет през 2002 г. Проучването отразява и рязък спад в броя на тези, които смятат, че властите могат да заобиколят закона. Въпреки положителната нагласа, проучването показва, че по-малко хора (60%), в сравнение с миналата година (67%), смятат, че властите стават по-отворени и отчетливи. Резултатите от проучването са достъпни на страницата на Шотландския комисар по информацията: <http://www.itspublicknowledge.info/resources/research/researchtext6.htm>

на стр. 16

На 09.11.2006 г. състав на Софийски градски съд (СГС) отложи за събиране на доказателства делото на Ивайло Хлебаров от екологично сдружение „За земята“ срещу МОСВ. Делото се води срещу частичен отказ на МОСВ, чийто главен секретар предостави на заявителя пълен списък на всички проекти, кандидатствали за финансиране по програма ИСПА на Европейския съюз, но отказа предоставянето на копия от самите идейни проекти, предварителни проучвания и финансови анализи на тези проекти.

На 15.11.2006 г. състав на СГС обяви за решаване делото на журналистката от „Дарик радио“ Богдана Лазарова срещу отказа на директора на Националната разузнавателна служба ген. Киров да предостави достъп до архивните материали, съхранявани в службата и свързани със случая „Сергей Антонов“ и атената срещу папа Йоан Павел II. Предстои постановяване на съдебното решение в едномесечен срок.

На 21.11.2006 г. състав на Върховен административен съд (ВАС) отложи за

събиране на доказателства делото на Национално движение „Екогласност“ срещу отказа на Председателя на Агенцията за ядрено регулиране да предостави копия от приложенията към изготвените доклади за инцидента в пети блок на АЕЦ „Козлодуй“ от 1 март 2006 г. Самата атомна централа бе конституирана като заинтересована страна по делото.

С Решение №11641 от 23 ноември 2006 г. Петчленен състав на ВАС окончателно отхвърли жалбата на национално движение „Екогласност“ срещу Решение №260 от 08.04.2005 г. на Министерски съвет за изграждане на ядрена централа на площадката „Белене“. Мотивите на магистратите обаче остават необезпечени по отношение основния аргумент на природозащитниците, че решението на правителството не е подкрепено от задължителната по закон оценка за управление на отработеното ядрено гориво и радиоактивните отпадъци.

Новините подбра Диана Банчева, ПДИ

Програма Достъп до Информация

София 1000,
бул. Васил Левски N 76, ет. 3, ап. 3
тел/факс. (+ 359 2) 988 5062, 986 7709, 981 9791
E-mail: office@aip-bg.org
www.aip-bg.org

Редакционен екип

Александър Кашъмов, Гергана Жулева, Дарина Палова, Диана Банчева, Катерина Коцева, Кирил Терзийски, Николай Н. Нинов, Николай Мареков, Ралица Кацарска, Фани Давидова
Оформление Николай Мареков

Този бюлетин се издава в рамките на проект „Прилагане на Закона за свобода на информацията“ с финансовата подкрепа на Програмата за социална трансформация в Централна и Източна Европа (МАТРА) на Министерството на външните работи на Холандия

©Програма Достъп до Информация

Материалите в това издание са обект на авторско право.

При цитиране позоваването на източника е задължително.

Изразените в бюлетина мнения и възгледи не ангажират и не отразяват тези на Министерството на външните работи на Кралство Холандия